

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

- א. כילבית אחת אמרת שרי שתי כילביות מבעיא ... כאן בפתוחות כאן בסתומות
2
- ב. עד שתהא ראש ושדרה ניכר ... ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת4
- ג. מחלוקת למבל בצירן אבל בגופן דברי הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר5
- ד. חתיכות שיש בהן סימן בין בכולן בין במקצתן ואפילו באחד ממאה
שבהן כולן מותרות ... כשחתיכות שוות.....7
- ה. עובד כוכבים שהביא עריבה מלאה חביות ונמצאת כילבית באחת
מהן פתוחות כולן מותרות סתומות היא מותרת וכולן אסורות.....8
- ו. קירבי דגים ועוברן אין נקחין אלא מן המומחה.....10
- ז. סימני עובדי דגים.....10
- ח. ואלו הן סימני ביצים כל שכודרת ועגולגלת ראשה אחד כד וראשה
אחד חד ... חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים טהור חלבון וחלמון מעורבין זה בזה זו
היא ביצת השרץ.....12
- ט. אם אין שם מומחה ... כיון דאמר אני מלחתים מותרין.....14
- י. החגבין והקפריסין והקפלוטות הבאין מן האוצר ומן ההפתק ומן
הספינה מותרין הנמכרין בקטלוא לפני חנוני אסורין מפני שמזלף יין עליהן.....14
- יא. יין תפוחים של עובדי כוכבים.....15
- הדרן עלך אין מעמידין.....15
- פרק שלישי כל הצלמים.....16
- א. כל הצלמים אסורין ... אינו אסור אלא כל שיש בידו מקל או צפור או
כדור ... באנדרטי של מלכים שנינו ... ובעומדין על פתח מדינה.....16

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דף מ.

א. כילבית אחת אמרת שרי שתי כילביות מבעיא ... כאן בפתוחות כאן בסתומות

ציר של¹ דגים טהורים כשיש הרבה בכלי אחד, דרכה להיות נוצר ולגדל שם מאליו מין דג טמא וקורין אותה כילבי"ת או כולבי"ת, ואם יש שם ציר של דגים טמאים מעורבים בה אין מטבעו לגדל שם כלל, ואפילו אם נוצר ונתגדל בציר דגים טהורים ונפל בטמאים אין דרכו להיות שם זמן רב

הלכך גוי שהביא חבית מלאה ציר של דגים אם כולבי"ת אחד שוטטת בו² והוא חי מותר, שזה סימן שהציר היא מדגים טהורים שהרי אין דרך כולבי"ת חי להיות בציר של דגים טמאים.

ואם אין כולבי"ת שוטטת בה אסורה דשמה הציר מדגים טמאים הוא.

ומה שמועיל בכולבי"ת אחת, היינו בחבית סתומה שאין לחשוש שמא בא מבחוץ, וכיון שהוא חי אין לחוש גם כן שמא נפל בתוכו קודם שסתומה שהרי אינו יכול להיות זמן רב, ואמרינן בעוד החבית סתומה גדל ונוצר שם מקרוב. וכל החביות סתומות שנמצאו בכל אחת כולכית אחת מותרות, והשאר שלא נמצאו בהם שום כולכית אסורות.³

אבל בחבית פתוחה אינה ניתרת בפחות משתים, אבל באחד חיישינן אף על פי שהוא חי שמא עכשיו מקרוב מבחוץ הגיע והציר של דגים טמאים היא.

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד פג ו

² פרש"י לעיל לט: ד"ה כילבית אליבא דר"ן

³ פר"ח שם מז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

בסתומה ובאחת אין להתיר אלא אם כן חי, אבל מת יש לחוש שמא קודם שסתומה נפל שם⁴. אולם בשתים אפילו מתים מותרים, דתלינן לומר כאן היו וכאן נוצרו ולא חיישינן בשתים שמא מעלמא אתו.

בימינו שאין אנו בקיאים במין דג זה אין לסמוך על מציאת כולכ"ית טמאה⁵.

ויש אומרים⁶ דכולבי"ת מין דג טהור הוא ואינו נוצר בציר⁷. ודרכן היה לתת לציר דג אחד או ב' מאותו המין להראות שממנו נעשה ציר זה ואי משקר נתפס כגנב⁸, ולכן אם הביא גוי חבית מליאה ציר ודג טהור אפילו קטן ככולבי"ת וראשו ושדרו קיים ומכירין אותו בטביעת עין שהוא טהור ושוטט בו, והוא הדין אם יש בו חתיכה אחת שיש בו קשקשת, הואיל ואין בו דבר טמא מתירין כל הציר שבחבית ואפילו היא פתוחה⁹, שתולין לומר שכולה ממין טהור הוא¹⁰.

אם יש בציר שבחביות דבר טמא, לכו"ע אסורים¹¹ הדגים שאין ניכרין שהן טהורין והציר¹². אבל החתיכות שניכרים שהם טהורים מותרים דלא אסרינן להו מפני שבלעו מהציר דציר גופיה מדינא שרי אלא דאסרוה משום גזירה.

⁴ ואף על גב דציר דגים טמאים אינה אלא מדרבנן וכבר אמרנו דספיקא דרבנן לקולא, שאני הכא דציר דגים טמאים הוא מצוי ושכיח שמביאין אותה בחביות כמו ציר דגים טהורים והואיל ושכיח חיישינן לחומרא, ולא דמי לחתיכות דגים ויש באחד מהם קשקשת ואין החתיכות מתאימות, דאוסרים אותם החתיכות שאין בהם קשקשת ומקילין בציר הבלוע בחתיכות הכשרים, דשאני התם הואיל ונמצא עמהם חתיכת דג טהור ואין דבר מצוי שימלחו דגים טהורים וטמאים יחד, שהטהורים בטמאים לא מימלחו דצריכין לאפושי עליהו מילחא טפי מטמאים, לכך תלינן בציר הבלוע לקולא והואיל והוא מדרבנן, אף על גב דבחתיכות עצמן שאין בהן קשקשת אזלינן לחומרא, היינו משום דספיקא דאורייתא הוא מה שאין כן בציר דוק, נ"ל.

⁵ ש"ך שם יח

⁶ רבינו חננאל [בגליון שם] והרמב"ם [מאכלות אסורות ג, כג] והרמב"ן [שם ד"ה כלבית] והרשב"א [תורת הבית הקצר בית ג שער א סו, ב]

⁷ אלא לסימנא בעלמא נקטה בגמרא כי הוא גם כן מין דג הנוצר במים

⁸ ט"ז שם ח

⁹ ש"ך שם ב

¹⁰ ואפילו בדג טהור אחד קטן או חתיכה אחת מדג טהור שרינן לה כולה ולא חיישינן שמא מעלמא אתא, ואף על גב דלעיל אסרינן הציר שבעין, שאני התם שיש גם כן דבר טמא עם הטהור וגזרינן צירן משום גופן מה שאין כן כאן

¹¹ צ"ע למה כתב המחבר סברת הרמב"ן והרשב"א והר"ן בשם ויש מי שאומר שהרי לא הביא בב"י מי שהולק בזה ואולי מפני שהרב המגיד כתב בסוף פ"ג מהמ"א דאין דבריהם מוכרחי' ומ"מ היה לו להביאו בב"י מיהו לפעד"נ שמוכרח הוא בש"ס (בעבודת כוכבים דף מ' ע"א) כן דהא אסיקנא התם דמחלוקת בצירין ואהא קאי התם ר"פ ופסיק הלכתא עד שיהא ראש ושדרה ניכר לכל אחד ואחד ע"ש ודוק. ש"ך כא

¹² שכיון שגופו מעורב בצירן גזרינן דאי שרי צירן אכלי נמי גופן. ש"ך שם כג

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ולדעה זו¹³ י"א שאם היו חביות רבות וכולן פתוחות וכולבי"ת אחד דהיינו דג טהור משוטט באחת מהן, תלינן לומר כולן מין ציר אחד הם וכולן טהורין. ולדינא יש להחמיר להצריך שתים, כמו שיבואר להלן¹⁴.

היו סתומין ופתח אחת מהן ומצא בה כולבי"ת טהורה אחת, היא מותרת והשאר אסורות דשמא ימצא בהן דבר טמא.

פתח שניה ומצא בה כולבי"ת כולן מותרות, דכיון דשתי חביות אזדמנו דטהורים מוכחא מילתא דכולם טהורים הם.

ב. עד שתהא ראש ושדרה ניכר ... ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת

אם נמצא¹⁵ דג שיש לו ראש רחב וחוט השדרה¹⁶, מותר¹⁷ לאכול, וצריך את שני הסימנים דודאי היה לו קשקשים. כיון שדגים טמאים ראשם חד ואין להם שדרה. אבל אם הדג שלם, בפנינו ואין אנו רואים בו קשקשים, אין לסמוך, אראש ושדרה, חיישינן שמא ממיעוטא הוא¹⁸.

וי"א¹⁹ שזה דוקא בדגים מלוחים, שתולים אנו לומר שנשרו הקשקשים במליחה, אבל אם הדג שלם, בפנינו ולא נמלח²⁰ ואין אנו רואים בו קשקשים, אין לסמוך²¹ אראש ושדרה.

¹³ היינו משום דלסברא ראשונה לא סגי בפתוחות בכולכית א' אפילו להתיר אותה חבית עצמה וכן בסתומות משמע לסברא הראשונה דאף שאותה חבית מותרת בכולכית א' מ"מ אף שנמצא ב' חביות סתומות וכולכית בכל א' מהן אין השאר חביות ניתרים בכך. ש"ך שם יט

¹⁴ שפ"ד שם יט ב

¹⁵ רמ"א שם פג ד, ועיין ט"ז שם ה שלדעת הטור רק בדיעבד סמכין על ראש ושדרה בכגון שקנה מגוי אך בישראל כשקונה חייב לשואלו אם היה לו קשקשת עיין משב"ז שם

¹⁶ עיין דרכ"ת מ

¹⁷ בלבוש ובט"ז ס"ק ה' משמע שאפי' בלא מליחה סמכי' על סימן זה שתלינ' שנשרו

¹⁸ רמ"א ולבוש שם

¹⁹ ש"ך ס"ק ו' ושפ"ד שם

²⁰ ש"ך שם

²¹ שראש ושדרה הם סימנים שאינם מובהקים, שכמו שיש מיעוט דגים טהורים שדומים בראש ושדרה לדגים טמאים, כך יתכן שיש להיפך מיעוט דגים טמאים שדומים בראש ושדרה לדגים טהורים, אף על פי שאינם ידועים לנו, ולפיכך אין סומכים עליהם אלא במקום שאין ריעותא של חסרון קשקשים לפנינו, כגון שהביאו לפנינו חבית של חתיכות דגים מלוחים, אותן החתיכות שיש להן ראש ושדרה מותרות, ואנו אומרים שודאי היו להם קשקשים קודם מליחה ונשרו או ניטלו בעת תיקונם, וסומכים על הרוב, שהטמאים בראש ושדרה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ויש סוברים²² שאפילו בחתיכות מלוחות אין לסמוך על סימן של ראש ושדרה אלא אם כן במקצת הדגים יש בהם קשקשים, ואז באלו שאין בהם קשקשים סומכים על ראש ושדרה, אבל אם אין שם כלל סימן של קשקשים אין לסמוך על ראש ושדרה²³. ואם יש סימן של קשקשים אפי' שראשם חד ואין שדרה מותרים לכו"ע²⁴.

דג שבא לפנינו בלי סנפיר וקשקשת ומסופקים בו אם היו לו סימני טהרה והשירים, אם אין זנבו סדוק אסור באכילה²⁵ אבל אם בא לפנינו בסנפיר וקשקשת, אפילו אין זנבו סדוק מותר באכילה, שבמקום סימני טהרה של תורה אין סימן הזנב כלום

ג. מחלוקת לטבל בצירן אבל בגופן דברי הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר

ציר דגים טמאים²⁶ אינה אלא מדרבנן²⁷, לפיכך מותר לקנות מן הגוים דגים מלוחים טהורים אף על פי שמונחים עם הטמאים²⁸, שהואיל וספק הוא אם

בטהורים אינם שכיחים ואין חוששים להם, אבל אם בא לפנינו דג שלם ולא נמלח שאין בו קשקשים, אין לסמוך על ראש ושדרה להתיר ולומר שהיו בו קשקשים ונשרו אחר עלייתו מהמים לבוש ד וב"ח ודרישה ושי"ך ס"ק ו לדעת הרא"ש פ"ג סי' מא והטור, וכ"כ בפלפולא חריפתא ותפארת שמואל על הרא"ש שם בדעתו: רמ"א בשו"ע שם ד, ועי' באור הגר"א ס"ק ז.

²² שי"ך שם ו מהגאון מוה' לייב חנליש
²³ עי' בהגהות חכמת שלמה שהעלה דמ"מ אם העכו"ם מביא דגים מלוחים ואומר במסלפ"ת שהם מדגים טהורים יש לסמוך אראש ושדרה אף אם אין רואין בו קשקשים דאף דבלא סי' דראש ושדרה אין לסמוך אאמירת עכו"ם במסלפ"ת להוציא מידי ספק איסור תורה מ"מ בנ"ד כיון שיש סימן דראש ושדרה יצא עכ"פ מחשש איסור תורה דמה"ת מהני סי' דראש ושדרה לבד כיון דרוב דגים טמאים לית להו סי' דראש ושדרה ומה"ת אזלינן בתר רובא רק מדרבנן חיישינן למעוטא כיון דאפשר שיזדמן גם בטמאים להיות להם ראש ושדרה לזה מהני אמירת עכו"ם מסלפ"ת

²⁴ נובי"ת כ"ט – ל'
²⁵ שאע"ג שאינו סימן ודאי להקל לסמוך עליו וגם אינו סימן להחמיר נגד סנפיר וקשקשת אבל בכה"ג הווה קצת סימן בדרכי תשובה ס"ק לו

²⁶ שו"ע ונו"כ שם ה
²⁷ שלא ריבתה התורה ריבוי הטמאים לרבות צירם אלא גבי נבילה ולא גבי דגים
²⁸ עי' בשו"ת עמק הלכה (מהרב מויטל) חיו"ד סוף סי' ל"ג שכ' דזה דוקא אם כשבאים לפנינו עכשיו אין בהם מלח אבל אם מונחים בחבית ויש מלח ביניהם ועל גבם וגם רואין שיש ציר למטה הרבה בזה לא עלה על דעת שום פוסק להתיר דלא הוי ספק איסור רק ודאי איסור דאפי' אם נתלה להקל שלא נמלחו יחד רק שכל א' נמלח בפ"ע עד שפלטו כל צירן מ"מ כשנמלחו שנית אח"כ חוזר ופולט והרמ"א מיירו רק כשעכשיו כשבאים לפנינו הם מונחים בחביות כך לחים בלא מלח ובלא ציר עיין שם לדרכו וה"פ.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

נמלחו יחד אם לא והוא מדרבנן, אזלינן לקולא לומר לא נמלחו יחד בתחלה ואחר שפלטו כל צירין²⁹ עירבן יחד³⁰.

מכל מקום³¹ אין נוהגין לקנות מהם דגים מלוחים אפילו אם רואים רק שמונחים עם הטמאים המלוחים בערבוב על השלחן שמוכרין אותן שם, אלא אם כן אין רואין טמאים שרויין עמהם דאחזוקי איסור לא מחזקינן, אבל אם אנו רואין דגים טמאים שרויין עמהם בכלי מחמירין לומר שמא נמלחו יחד.

חוץ מהערינגי"ש אף על פי שאנו רואין לפעמים ששרויין עמהם בעריבה מין דג טמא שקורין אל"ן ואפ"ה שרינן ההערינג"ג, משום שאנו מוחזקין שהערינג"ג באין מרחוק בחביות ומולחין אותם שם ואין מולחין עמהם שום דג אחר ובודאי לאחר מכאן הושרו יחד³², ויש אוסרין לקנותן לכתחלה אם רואין אותן שרוין יחד ובדיעבד שקנו אותן מתירין.

מיהו אין צריך לפשפש אחריהן אפילו בשאר דגים אלא קונה מסתמא כל זמן שאין רואה שהם שרויין יחד

וכל זה דוקא בדלית בהו שמנונית דסתם דגים אין בהם אלא ציר ולא שמנונית, אבל אם יש בהם שמנונית ספיקן אסור, דשמנונית גופן הוא ואסור מן התורה וספיקא לחומרא.

והיכא שהדגים המלוחים יבשים בכל עניין מותר, שהרי הטמאים הם יבשים ואין הטהורים בולעים מהם, מיהו גם בזה נהגו להחמיר לכתחלה אם הם מעורבים ומונחים ביניהם, דחיישינן שמא נתערבו בעוד שהיו לחין והיה בהם שמנונית בעודן לחין.

²⁹ ויראה דהיינו לאחר שיעור שעה כמ"ש הש"ך אות ז' לאחר שיעור מליחה דוודאי דצריך לתת קצבה לדבר. משב"ז נ, כ"מ מאו"ה כלל י"ג ד"ה דווקא ציר דרבנן אין לאסור אחר שיעור מליחה ומשמע הא שמנונית דאורייתא אף לאחר שיעור מליחה אין להקל. שפ"ד ז

³⁰ משמע שאע"פ שמונחים עדיין במליחתן בכלי אחד אפ"ה מותר והיינו שלא נשרו יחד יום שלם אבל אם נשרו יום שלם ה"ל כבוש כמבושל ואסור והיינו שהציר עולה על שניהם וכ"כ בת"ח כלל ב' ונראה דאפילו אם ספק אם נשרו יום שלם אסור כמו שכתב ר"ס ק"ה ובסברא זו קי"ל בדיעבד שרי כמו שכתב רמ"א אחר כך אבל בדיעבד כו' ומו"ח ז"ל כתב דאף המתירין לא התירו כשהם נוגעים זה את זה בכלי אחד ולא נהירא דא"כ למה הצריך הרא"ש לומר שאחר שגמרו פליטת צירן נתנן יחד וכן משמעות דברי רמ"א בסמוך שכתב ואין חוששין אחר כך לבליעתן זה מזה משמע דוודאי נוגעין הם ביחד. ט"ז שם ו

³¹ רמ"א שם מת"ה סי' קע"ד והגהות ש"ד וש"ד סימן כ' וא"ז וארוך כלל י"ג ומרדכי בשם תוספות הר"ר ישראל ש"ך שם י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

י"א³³ ששמן שבסרדינים הקטנים, ושאר מוצרים של הגויים, שנרשם על הקופסא שהוא שמן זית, אין לחוש שמא שמן טמא הוא, או שנתערב בו שמן טמא, שאומן לא מרע אומנותיה, ויש אוסרים³⁴ אם אין עליו כשרות.

ד. חתיכות שיש בהן סימן בין כולן בין במקצתן ואפילו באחד ממאה שבהן כולן מותרות ... כשחתיכות שוות

מצא חתיכות דגים³⁵ ואין בה סנפיר ואנו מספקין אם הם ממין דג טמא או טהור שמא נחתכו למעלה או למטה מסנפירו, אבל עכ"פ ידוע לנו שאין חתיכות אלו מבריות משונות גדולות שבים³⁶. ויש באחת מהם קשקשת, אם החתיכות מתאימות כולן, כאילו הם מרג אחד, ואפילו הם רק מתאימות דהיינו שמתחברות יפה למרות שאין נראה מתוך חיתוכן שהכל הוא דג

³³ לקוט יוסף איסור והיתר כרך ב' עמוד קעד. יביע אומר חלק ה' חיו"ד סימן ט אות ד
³⁴ ע"י בתפארת ישראל על המשניות פרק ב' דע"ז משנה ו' ס"ק נ"ה שכ' דיש לזהר מלאכל הסערדעללי"ן דאף שהוא מין דג קטן טהור עכ"פ יש חשש דע"י שנכבש ממלח זמן רב נימוחי הקשקשים ושמא נתערב בו דג טמא ולא יוכל להכיר וכ' שכן שמע מפי אביו ז"ל שהי' נזהר מלאכלן מה"ט עיין שם וע' בס' שדי חמד בחלק אסיפות דינים מערכת דל"ת סי' ד' שהביאו וסיים וכן שמעתי שיש שלמים וכן רבים נמנעים מלאכול הדגים קטנים מלוחים שמוכרין אותם סגורין בתוך כלים קטנים ובתוכם שמן זית ולא נתברר אם מפני שחוששים לאיזה תערובות בשמן וכו' עכ"ל. אמנם דע כי בזמנינו נדברי יראי ד' איש אל רעהו יען כי נתרבה כעת המצאות חדשות בעולם בענין השמנים שמזייפים הרבה שמנים הטובים ומערבין בהם שומן מדברים טמאים ושומן שמוציאים מעצמות היבשות ע"י המצאות המכונות וחכמת הכעמ"י וכ"כ עלתה להם מלאכתם יפה עד שיכולין למכרו בזול הרבה והוא טוב ויפה בריחו ובטעמו כמו השמנים הטובים ממילא אף אם הוא באופן שאין לחוש בו משום תערובות דג טמא אסור לאכול הסערדעללי"ן הללו מחמת השומן שבו שיש חשש כיון שהשומן אסור הוא טוב ובזול יותר מהשמן כשר בודאי איכא למיחש לזיופא וממילא שאין לסמוך להקל באיסור דאורייתא כיון שהם מובאים מפאבריקי"ן שאינם של ישראל בעלי נאמנות בענין כשרות ודת יהודית וכל שומר נפשו ירחק מהם. דרכ"ת שם נח

³⁵ שו"ע ונו"כ שם ד

³⁶ דרכ"ת שם לב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אחד³⁷, כולם מותרות³⁸, חזקה שמדג אחד באו, ואם אינן מתאימות, את שנמצאו בהם קשקשים, מותרות, והשאר אסורות.

ואפילו נמלחו יחד אין אוסרין אותה שנמצאת בה הקשקשת מחמת שבלעו מן הציר, כיון שציר דגים אינה אלא מדרבנן כמו שהתבאר, אף על פי שהחתיכות עצמן אסורין מספק, ספיקא דאורייתא הוא ולחומרא, אבל בציר הבלוע מהם בחתיכות הטהורים אינו אלא ספיקא מדרבנן³⁹, דשמא כולן טהורין הם⁴⁰, וציר דגים דרבנן ולקולא.

אולם הציר עצמהו שהוא בכלי בעין אסור, שכיון שגופן של דגים טמאים מעורב בו אי שרית צירן אכלי נמי גופן שיאמרו כולן טהורין הן.

ה. עובד כוכבים שהביא עריבה מלאה חביות ונמצאת כילבית

באחת מהן פתוחות כולן מותרות סתומות היא מותרת

וכולן אסורות

גוי⁴¹ שהביא חבית סתומה, מלאה ציר של דגים אם כולבי"ת אחד שוטטת בו⁴² והוא חי מותר, שאין לחשוש שמא בא מבחוץ שזה סימן שהציר היא מדגים טהורים כנזכר, וכל החביות סתומות שנמצאו בכל אחת כולכית אחת מותרות, והשאר שלא נמצאו בהם שום כולכית אסורות⁴³.

³⁷ ש"ך שם ד, ועמ"ז ומ"ז סק"ד שכ' להחמיר דבעינן שיהי' החתיכות דומות במראה וגם מתאימות החתיכות זה לזה עיין שם ועי' בפרי תואר סק"ה מ"ש בזה והעלה דבזה כ"ע מודים דאף היכא שהחתיכות מתאימות אם ע"י משמוש היד נרגש דלא דמי חתיכה לחתיכה אסור וה"ה אם יש דבר אחר המכחיש כגון המראה וכדומה אין שום פוסק פוצה פה להכשיר אך מ"ש בפוסקים דלא בעינן תרומיהו ר"ל דכל שרואין שהחתיכות מתאימות א"צ לבדוק אם מכוונת אבל באמת אם ראו במשמש היד שאין מכוונים בודאי אסור ולדינא כתב דהעיקר כהפ"ה לבדוק בתרומיהו אם מתאימות וגם אם מכוונות יפה במראה ובמשמוש ואם אין מציאות לבדוק בזה כ"כ כגון שאכל שרץ ממקום ההתך הגם דנראה מתוך החיתוך דהכל א' אפ"ה אין לסמוך ע"ז דבע"כ תרומיהו בעינן עיין שם.

³⁸ ולא אמרינן דילמא מתרמי שמתחברות והם משני דגים שאחד טמא ואחד טהור, אלא אמרינן חזקה מדג אחד באו.

³⁹ לבוש וש"ך ה

⁴⁰ ואם ספק אם נכבש יום שלם לכאורה יש להתיר כאן דהוה ס"ס שמא השאר טהורות הן ושמא לא נכבש מעת לעת. שפ"ד ה

⁴¹ שו"ע ונו"כ יו"ד פנ ו

⁴² פרש"י לעיל למ: ד"ה כילבית אליבא דר"ן

⁴³ פר"ח שם טז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אבל בחבית פתוחה אינה ניתרת בפחות משתים, אבל באחד חיישינן אף על פי שהוא חי שמא עכשיו מקרוב מבחוץ הגיע והציר של דגים טמאים היא. ואם מצא שתים ויש חביות פתוחות נוספות יש להתיר את כולם⁴⁴.

בימינו שאין אנו בקיאים במין דג זה אין לסמוך על מציאת כולב"ית טמאה⁴⁵.

ויש אומרים⁴⁶ דכולב"ית מין דג טהור הוא כנזכר ודרכן היה לתת לציר דג אחד או ב' מאותו המין להראות שממנו נעשה ציר זה, אם הביא גוי חבית מליאה ציר ודג טהור שוטט בו, והוא הדין אם יש בו חתיכה אחת שיש בו קשקשת, מתירין כל הציר שבחבית ואפילו היא פתוחה⁴⁷, שתולין לומר שכולה ממין טהור הוא⁴⁸.

וי"א⁴⁹ שגם לדעה זו חוששים בחבית פתוחה שמא מבחוץ באו אם יש רק אחת ולא התירו אלא בשתים, ואם יש שתים כל החביות מותרות, ובסתומה מועיל אחד ואינו מתיר אלא את החבית בה נמצא.

אם יש בציר שבחביות דבר טמא, לכו"ע אסורים⁵⁰ הדגים שאין ניכרין שהן טהורין והציר⁵¹.

⁴⁴ ש"ך שם יט, פר"ח שם

⁴⁵ ש"ך שם יח

⁴⁶ רבינו חננאל [בגליון שם] והרמב"ם [מאכלות אסורות ג, כג] והרמב"ן [שם ד"ה כלבית] והרשב"א [תורת הבית הקצר בית ג שער א סו, ב]

⁴⁷ ש"ך שם כ

⁴⁸ ואפילו בדג טהור אחד קמץ או חתיכה אחת מדג טהור שרינן לה כולה ולא חיישינן שמא מעלמא אתא, ואף על גב דלעיל אסרינן הציר שבעין, שאני התם שיש גם כן דבר טמא עם הטהור וגזרינן צירן משום גופן מה שאין כן כאן

⁴⁹ ש"ך יח על פי מה שביארו בפמ"ג שפ"ד שם

⁵⁰ צ"ע למה כתב המחבר סברת הרמב"ן והרשב"א והר"ן בשם ויש מי שאומר שהרי לא הביא בב"י מי שחולק בזה ואולי מפני שהרב המגיד כתב בסוף פ"ג מהמ"א דאין דבריהם מוכרחי' ומ"מ היה לו להביאו בב"י מיהו לפעד"נ שמוכרח הוא בש"ס (בעבודת כוכבים דף מ' ע"א) כן דהא אסיקנא התם דמחלוקת בצירין ואהא קאי התם ר"פ ופסיק הלכתא עד שיהא ראש ושדרה ניכר לכל אחד ואחד ע"ש ודוק. ש"ך כא

⁵¹ שכיון שגופן מעורב בצירן גזרינן דאי שרי' צירן אכלי נמי גופן. ש"ך שם כג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ו"א שלדעה זו⁵² אם היו חביות רבות וכולן פתוחות וכולבי"ת אחד דהיינו דג טהור משוטט באחת מהן, תלינן לומר כולן מין ציר אחד הם וכולן טהורין, שהרי אין אנו רואין בהן דבר טמא, ועוד כיון שהם פתוחות ודאי מין אחד הם שאדם עשוי ליקח מזו וליתן בזו. ולדינא יש להחמיר להצריך שתיים⁵³.

היו סתומין ופתח אחת מהן ומצא בה כולבי"ת טהורה אחת, היא מותרת והשאר אסורות דשמא ימצא בהן דבר טמא.

פתח שניה ומצא בה כולבי"ת כולן מותרות, דכיון דשתי חביות אודמנו דטהורים מוכחא מילתא דכולם טהורים הם.

ו. קירבי דגים ועוברין אין נקחין אל"א מן המומחה

קירבי דגים⁵⁴ הם המעיים והשמנונית של הדגים, אינם נקחין אל"א מן הבקי ומומחה⁵⁵ ואומר שטהורים הם, שחזקה הוא שאינו משקר כדי שלא יאבד חזקתו.

ז. סימני עוברי דגים

עוברי דגים⁵⁶ שהם ביציהם יש בהן סימנים שניכרים בהן אם טהורים הם. ומהו סימניהם, שני ראשיהם כדין או שניהם חדין טמאים ודאי. ראשן אחד כד ועגול וראשן השני חד ועגול כמו ביצה הטהורה הוא סימן טהרה.

אבל מכל מקום אינו סימן מובהק לסמוך עליו בלבד, אל"א אם יש להם סימן טהרה והמוכר הוא מומחה ובקי ואומר שמדג טהור הם סומכין על דבריו,

⁵² היינו משום דלסברא ראשונה לא סגי בפתוחות בכולכית א' אפילו להתיר אותה חבית עצמה וכן בסתומות משמע לסברא הראשונה דאף שאותה חבית מותרת בכולכית א' מ"מ אף שנמצא ב' חביות סתומות וכולכית בכל א' מהן אין השאר חביות ניתרים בכך. ש"ך שם יט

⁵³ שפ"ד שם יט ב

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם ז

⁵⁵ ע' בפר"ח ס"ק כ"א שכ' דיש מפורשים דהיינו בקי להכיר קירבי דגים כגון ציידים וכיוצא וז"א אל"א העיקר דמומחה דהכא היינו מוחזק בכשרות עיין שם וכו"כ בביאור הגר"א ס"ק כ"ד וכמ"ש המחבר בסעי' שאח"ז. דרכ"ת שם עג

⁵⁶ שו"ע ונו"כ שם ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ואם אינו מומחה אין סומכין על דבריו דשמא טועה הוא, אלא אם כן שהוחזק בכשרות מאד שבודאי דקדק הרבה בשלקחן, או שאומר מדג פלוני הם ואנו מבירין שהוא טהור, או שאומר אני הוצאתים מדג טהור ומלחתים, או שאומר אלו דגים ואלו קרביהן.

ואם נימוחו שאין יכולין להכיר בהם סימן טהרה, אפילו מומחה אינו נאמן סתם אלא אם כן אומר אני הוצאתים ומלחתים מדג טהור.

אבל אם אין להם סימן טהרה אלא ששני ראשיהם כדין או חדין אפילו אמר אני מלחתים אין סומכין על דבריו ודאי משקר⁵⁷, כי שניהם כדין או חדין סימני טומאה הם⁵⁸.

ויש אומרים שהדין הוא כן גם בקרבי דגים שבשניהם כדין או חדין ודאי טמאים.

ועכשיו פשט המנהג בכרכי הים לקנות ביצי דגים בסתם בין שלימים בין נימוחים ואפילו מן הגוי, ובלבד שיהיו אדומים, אבל השחורים אין אוכלין אותם כלל⁵⁹, שכן חקרו⁶⁰ ומצאו קדמונינו שאין אחד מן הטמאים שעובריו אדומים. וכל הספיקות

⁵⁷ ש"ך שם כו דלא כלבוש

⁵⁸ ע"י בכנפי יונה שהתפלא ע"ז דהלא עינינו רואות כמה וכמה דגים טהורים שביציהם כדים וסיים וז"ל ואין לי להבין דבריהם ואולי מה שאמרו סימנים בביצי דגים הוא בעת לדתן דאז משתנה להיות כד יחד ועכ"ז הו"ל להזכיר בזה עכ"ל.

⁵⁹ יונה שכ' דאף אם ראשו א' כד וא' חד אם הם שחורים יש להחמיר עיין שם ועשפ"ד שם שכ' די"ל דאף מן המעיין כנפי ומהו ומוחזק בכשרות אין אוכלין השחורות משום לא פליג עיין שם וע"י בשו"ת פני משה חלק ג' סוף סי' ג' שכ' בדבר הביצים מדגים הנקרא בלשונם קאר"א האוי"ר שהם שחורים שידוע ע"פ עדות מבוררת שראו בעיניהם שהם באים מהדגה הנקרא מורינ"ה וראו שהם מטילים מבחוץ בנהר ויד"ן על שפת הנהר בחיים חיותן בזה נראה להתיר אף שהם שחורים דכל מה שאסרו בשחורים הוא מפני שיש בשחורים שהם מהטמאים ויש שהם מהטהורים וכדי לצאת מידי ספק אסרו כל השחורים אמנם היכא שידוע בודאי שהם מהטהורים י"ל שאין מראה השחורה אוסרות בהם אמנם למעשה לאכילה לא מלאו לבו להתיר כיון שעל הדג מורינ"ה יש עוד פקפק אם הוא מין טהור אבל לענין סחורה יש לסמוך להתיר לסחור בהם עיין שם באריכות ⁶⁰ ב"י לבוש וט"ז יב וז"ל הב"י ונ"ל שהקדמונים חקרו בדבר ומצאו שלא הוצרכו חכמים למומחה או שיאמר אני מלחתים אלא כדי להתיר כל מין עוברי דגים בין אדומים בין שחורים ואין הספק אלא בשחורים דאיכא מינייהו טמא אבל האדומים נתברר להם שאינם בנמצא בשום מין טמא וכדי להסתלק מן הספק חזרו ואסרו כל מין שחורים והתירו כל מין אדומים בכל ענין אפי' מיד עובר כוכבים ובלי שום בדיקה מאחר שאינם נמצא בטמא כלל ושמעתי שאע"פ שנמצא דג טמא שביציו אדומים כשמולחים אותו חוזרים לשחרות דא"א לטמא שיהא אדום אחר מליחה בשום פנים בעולם עכ"ל ובאו"ה כלל מ"ב ד"ח כתב דאין לסמוך עתה על סימני עוברי דגים לפי שא"א בקיאים בהם עתה עכ"ל ולכאורה היה נראה להשוותו עם הב"י ולומר דאו"ה מיירי בשחורים אך נראה כיון דאחרון היה וביאר כל המנהגים בפירוש היה לו לבאר בהדיא חילוק זה דשחורים

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

והסימנים שנאמרו בגמרא לא נאמרו אלא בשחורים, משום דאיכא מינייהו טמאים ואיכא מינייהו טהורים. ויש לסמוך על כך במקום שיש מנהג קדמון כך אבל במקום שאין מנהג אין לסמוך על סי' זה⁶¹.

ביצי דגים שהובאו⁶² מחוץ לארץ עם תעודת כשרות מוסמכת, אך נמצאו שחורים, שזה סימן של ביצים טמאים, ואחר הבירור נודע שהיו אדומים ונצבעו בצבע שחור לנוי וליופי, יש להורות להתיר ביצים אלה באכילה, ואין לחוש בזה למראית העין, ומותרים ללא כל פקפק

ח. ואלו הן סימני ביצים כל שכודרת ועגולגלת ראשה אחד

כד וראשה אחד חד ... חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים

טהור חלבון וחלמון מעורבין זה בזה זו היא ביצת השרץ

חכמינו ז"ל בדקו⁶³ ההבדל שיש בין ביצים טמאים לטהורים, ומצאו שסימני ביצים להכיר איזה מהם מעוף טמא או מעוף טהור הם אלו:

אם שני ראשיה כדין או חדין

ואדומים וע"כ צ"ל שלא נתפשט המנהג הזה במקומו דהא המחבר כתב שאין אוכלים אותם כלל משמע אפילו נמצא ביד ישראל בגונא דמהני ביה מטעמא שכדי להסתלק מן הספק אסרו כל מין שחורים והאז"ה כתב שאין לסמוך על הסימנים בזמן הזה משמע דבגונא דלא צריכים לסימנים כגון נמצא ביד ישראל ע"ד שאמרנו מותר. ש"ך שם כז

⁶¹ עי' פרי חדש ס"ק כ"ו מ"ש בזה והעלה דעל סי' זה של אדמיות אין לסמוך כלל כיון שלא נזכר סי' זה בש"ס ובפוסקים הראשונים עיין שם ועי' בבל"י ס"ק מ"ו שהביאו והסכים עמו לדינא והביא דברי הד"מ ששמע שיש דג טמא שביציו אדומים מ"מ כשמו לחין אותן נעשו שחורות ויש לחוש שמא כבר נמלחו וע"כ הם שחורים ויטעו שהוא מן הדג טהור השחורין ויבא לידי איסור דאורייתא ע"כ יש להחמיר עיין שם ועי' בשלחן גבוה ס"ק כ"ג שהרב' להשיב ע"ד הפר"ח בזה והעל' שהעיקר בדברי הב"י שכן נוהגין ומנהג ישראל תורה הוא לסמוך על סי' זה עיין שם ועי' בפרי תואר סק"י מ"ש בזה וכו' דבמקומות שנתפשט המנהג כן מכבר יכולין לסמוך ע"ז ותלינן דמן הסתם בדקו הקדמונים שם באותו מקום ומצאו בבירור גמור שלא נמצא שום דג טמא שיהי' לו ביצים אדומות כלל ע"כ סמכו על סי' זה להתיר בלא בדיקה אבל במקומות שאין המנהג שם משנים קדמוניות אין לסמוך על סי' זה בשום ענין עיין שם ועי' בשפ"ד שכ' דמ"מ בישראל מומחה ומוחזק בכשרות אוכלין גם אדומין על פיו עיין שם ומבואר מדבריו דר"ל אפי' במקום שאין המנהג ידוע ועי' בחכמת אדם כלל ל"ו סעי' כ"א שכ' דבמדינותינו אין סומכין על הסימנים כלל ואין לוקחין קרבי דגים מן העכו"ם אלא מישראל שמוחזק בכשרות עיין שם וכ"כ הגאון יעב"ץ ז"ל בסידור שלו בחלק מגדל עוז דהאידנא לא סמכין קרבי דגים ועוברין דלא בקיאינן בהו מיהו אם חזינן דג דמטיל ביציו בחוץ כענין שנמצא בשו"ת פני משה בודאי שהקרביים מותרים וכו' עיין שם.

⁶² יביע אומר חלק ו' חיו"ד סימן ו

⁶³ שו"ע ונו"כ פו א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

או שהיה החלבון מבפנים וחלמון מבחוץ בידוע שהוא ביצת עוף טמא,

אפילו אם יאמר המוכר שהם מעוף פלוני ואנו מכירין שאותו עוף טהור אין סומכין עליו, שיש בביצה סימנים שבאו מעוף טמא, ואף אם הוא מוחזק בכשרות ואומר זה הוא העוף ואלו ביציו, אינו נאמן. וכן אם יבואו מאה עדים ויעידו שביצה זו מעוף טהור, אין לסמוך עליהם כשיש בהם הסימנים הנז'.

אבל כשראשה אחד כד ועגול וראשו השני חד ועגול וחלבון מבחוץ וחלמון מבפנים אלו הם סימני טהרה שיכולים להיות טהור.

אבל אינו סימנים מובהקים לסמוך עליהם לקנותם מגוים, מפני שיש קצת ביצת עוף טמא דומין לאלו, אלא להכי אהני סימנים שאם יש בהן כל הסימנים הללו שואלין את ישראל המוכר או אפילו הגוי ממה הם, אם אומר של עוף פלוני הם ואנו מכירין אותו העוף שהוא טהור, נאמן וקונין ממנו, דכיון שאומר של עוף פלוני הם חזקה הוא דאינו משקר, דירא שמא יביאו ביצים של אותו עוף ויראו שאינם דומין להדדי ונמצא מתבזה⁶⁴.

במה דברים אמורים שאינו מוחזק בכשרות, אבל במוחזק בכשרות קונין ממנו אפילו בסתם. לפיכך אין לוקחין ביצים מן הגוים אלא אם כן היה מכיר אותם ויש לו בהם טביעת עין שהם ביצי עוף פלוני, ואין חוששין שמא הם ביצי טריפה או ביצי נבלה, דאזלינן בתר רוב עופות שאינם לא נבלה ולא טריפה.

עכשיו נוהגים ליקח ביצים בסתם מכל אדם, ואפי' מנכרי, לפי שאין ביצי עוף טמא מצויים בינינו⁶⁵.

גוי שהביא⁶⁶ ביצים ושברם לפנינו טרם שהכרנו בטביעות עין שהם ביצי עוף טהור, הביצים מותרים באכילה, שאנו הולכים אחר הרוב, ורוב הביצים הם טהורים. ויש מי שאוסר.

דף מ:

⁶⁴ ואף על גב דאיכא של עופות טמאים דדמי לטהורים, אין לחוש שמא מן הטמאים הנדמין הוא, דאי אפשר שלא יהא הפרש כל דהו ביניהם, ואכתי מתיירא לשקר שמא יתן הקונה דעתו עליהם להשוותן זה לזה ומינכרו. אבל אם לא אמר אלא סתם משל עוף טהור הם ואינו מזכיר אותו העוף, אין קונין ממנו דשמא משקר הוא, והכא אינו מרתת שמא יביאו של עוף טהור להשוותן, שאף על פי שיביאו לו ביצים אחרים מצי לאשתמיט ולומר לא משל עוף זה אמרתי לכם אלא משל עוף אחר שאין אתם מכירין והוא טהור. לבוש וט"ז שם א

⁶⁵ ילקוט יוסף איסור והיתר כרך ב' עמוד רצד

⁶⁶ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ט. אם אין שם מומחה ... כיון דאמר אני מלחתי מותרין

כבר התבאר שקרבי דגים⁶⁷ הם המעיים והשמנונית של הדגים, אינם נקחין אלא מן הבקי ומומחה.

ואם אינו מומחה אם אומר שהוא עצמו הוציאם מדג טהור ומלחם, או שהוא לקחם מן המומחה שמכרה לו בחזקת טהורים לוקחים אותה ממנו⁶⁸, ואם לאו שלא מלחם בעצמו או שלא לקחם ממומחה אין לוקחין אותם ממנו

ואפילו אמר מדג פלוני הם ואנו מכירין שאותו הדג טהור הוא אינו נאמן אם אינו מומחה⁶⁹, דשמא הוא לקחם מאחר ולא מלחם עצמו אלא שסבור מדג טהור הם וסומך על בקיאותו וטועה הוא.

כך סימני עוברי דגים ואפילו לא נימוחו אין סומכין בקרבים על סימנים כלל, דקרבי דגים טהורים וטמאים דומין זה לזה.

י. החגבין והקפריסין והקפלוטות הבאין מן האוצר ומן ההפתק ומן הספינה מותרין הנמכרין בקטלואא לפני חנוני אסורין מפני שמזלף יין עליהן

⁶⁷ שו"ע ונו"כ שם ז

⁶⁸ דברי רמ"א שכתב או עובר כוכבים משמע אפילו אם נימוחו נאמן העובר כוכבים והוא נגד כל הפוסקים ע"ש ובט"ז כתב באמת דאין העובר כוכבים נאמן אלא כשהם שלימים.

⁶⁹ דמדברי המחבר משמע לכאורה דאף בשלא נימוח לא מהני כשאומר מדג פלוני וטהור הוא אבל דעת כל הפוסקים דכשהן שלימים מהני כשאומר מדג פלוני וטהור הוא. ש"ך שם וע' בשפ"ד ס"ק כ"ד שכו' דהרואה יראה שיש פלוגתא בין הט"ז להש"ך בדין זה דלדעת הט"ז בשלימין מהני אם אמר מדג פלוני או אני מלחתי אבל בנימוחים לא מהני כלל לא באומר מדג פלוני ולא אני מלחתי. ולדעת הש"ך דוקא של דג פלוני וטהור הוא דלא מהני בנימוחים אבל אני מלחתי מהני בנימוחים ואמירת מדג פלוני וטהור הוא יש לצדד ולומר דלא מהני אף בשלימים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כבר התבאר לעיל דף לט: ש כל מיני⁷⁰ כבשים כגון הקפריסים⁷¹ והקפלוטות והחגבים שלהם הכבושים⁷². וכיוצא בהם מותרים, והוא שרואה שמוציא אותם מן האוצר, אבל בנמכרים בחנות אסורים שמא⁷³ זילף עליהם יין⁷⁴.

יא. יין תפוחים של עובדי כוכבים

לא אסרו⁷⁵ משום ינם או שיכר אלא משקין המצויין ושכיחין, אבל משקין שאינן מצויין, מותרין. הילכך יין תפוחים ורימונים מותר לשתותם בכל מקום⁷⁶, מפני שאינן מצויין⁷⁷.

יין רימונים⁷⁸ במקום שמוכרין אותו לרפואה, וכן כל דבר שקונין מן האומנים או רוקחים, מותר ללוקחו מן התגרים אפילו מן החנות שלא מן החבית, ואף על גב שדמיו יקרים מדמי היין, משום דכיון דאית ביה קפידא תגר לא מירע נפשיה.

הדרן עלך אין מעמידין

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שם ח

⁷¹ פירוש שומר לפרי ממין צלף ודרך לאכלן חיינ ויש ששולקין אותן והקפלוטות כרתין נאכלין כמות שהן חיינ. מ"ז שם ח

⁷² עיין בכנה"ג בהגהות הטור אות ו' שכ' דדוקא כבושים מותרים אבל מבושלים אפי' בלא חשש יי"נ אסורים מפני געולי נכרים.

⁷³ ובכה"ג לא חשיב ספיקא לומר ספיקא דרבנן לקולא דכל דאית להו הנאה ביה ומצוי להו מסתמא עבדי כל דאית להו בהו הנאה. פרי תואר שם

⁷⁴ ואפילו במקום שהיין ביוקר מכל מקום חיישינן כדי לעשות להם ריח טוב ביין מועט שמזלף חיישינן לזה. מ"ז שם ט

⁷⁵ שו"ע ונו"כ קיד ג

⁷⁶ כ' בפרי תואר ס"ק א' דכל זה דוקא שלא במסיבה אבל במסיבה אסור וכמ"ש הרמב"ם דאסור לשתות במסיבה של עכו"ם כל מיני משקים אפי' יין תפוחים וכדומה וגם מים שרופים עיין שם ועי' בפר"ח סק"ו שהביא ג"כ דברי הרמב"ם בזה וכ' דפשטן של דברים משמע מדברי הש"ס דכל המשקאות מותר לשתות אצלם אפי' במסיבה בשלחן א' היכא דרוב המסובין ישראל עיין ש. דרכ"ת שם

⁷⁷ והגם שלפעמים יהי' זמן ומקום שיהיה מצוי הרבה עכו"ם אין הדבר רגיל ושרי. פרי תואר ס"ק ג'
⁷⁸ שו"ע ונו"כ שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

פרק שלישי כל הצלמים

**א. כל הצלמים אסורין ... אינו אסור אלא כל שיש בידו מקל
או צפור או כדור ... באנדרטי של מלכים שנינו ...
ובעומדין על פתח מדינה**

ספק ע"ז אסורה⁷⁹, לפיכך כל הצלמים הנמצאים בכפרים אסורין בהנאה,
שסתמא⁸⁰ לשם ע"ז נעשו, שאין דרך הכפריים לעשות צלמים לנוי.

אבל הנמצאים בכרכים מותרים בהנאה, דודאי לשם נוי נעשו, אלא אם כן
עומדים על פתח המדינה או העיר⁸¹, בצורה שידוע לנו שיש עובדין לצורה
כזו, והיה בצד בצורה צורת מקל או צפור או כדור או סייף או עטרה וטבעת,
ובזמנינו הכל לפי הענין ובין בכרכים ובין בכפרים הכל מה שמראים
הדברים שנעשו לשם אליל או לנוי⁸², דאלו ודאי לשם עבודה זרה נעשו ואין
חילוק בין אם הצורה ההיא של אדם או שאר צורה⁸³.

⁷⁹ שו"ע ונו"כ קמא א

⁸⁰ ויש לתמוה כיון דמסתמא הוה כן למה לו הטעם דספיקא לחומרא. ועוד קשה במה שאמר אח"כ בכרכין
דודאי לנוי נעשו למה יהיה ודאי דהא נמי באפשר הוא שנעשה לשם עבודת כוכבים ונראה דאף על פי דספק
עבודת כוכבים לחומרא מכל מקום כל שיש סברא להיתר ולאסור ראוי להקל דהא קי"ל בכל דוכתי דלא
מחזקינן איסורא מספק ואין מחמירין מספק אלא במקום דאתחזק איסורא כבר ע"כ כיון שיש סברא דלנוי
עשוי (אנן) מחזקינן להאי סברא לודאי כיון שיש לה סיוע מכח לא מחזקינן איסורא ... ומו"ח ז"ל כתב דכוונת
הטור דלא להוי ספק ספיקא ספק אם נעשה עבודת כוכבים את"ל נעשה אימור בטלוה וקשה דאין ביטול בזה
אפילו גררה לא הוה ביטול כל זמן שלא פחתה בצורתה וכאן מיירי משלמים דאי בשבורים הכי נמי באמת
הוה ביטול כמ"ש אח"כ. מ"ז שם ב, אולם בש"ך א חולק וכתב ונראה דברישא קושמא דמלתא קאמר דמסתמ'
דרכי הכפרים שלא לעשות לנוי אלא לשם אלילים ואה"נ בספק אם נעשו לשם אלילים או לנוי אסורים דבעינן
דוקא למידע בודאי שנעשו לשם נוי כדקאמר בסיפא

⁸¹ ש"ך ב

⁸² ש"ך ד

⁸³ מ"ז שם א ש"ך ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ואותן צלמים שעושים עבשיו בשתי וערב⁸⁴, דינו כדין שאר צלמים ואסורים בהנאה דמסתמא משתחוים להם, ולכן צורת שתי וערב⁸⁵ (צלב) הנמצא בבית תיפלותם, יש לו דין ע"ז גמורה.

אבל אותן שתולין בצואריהם לזכרון וידוע שלא השתחוה לו⁸⁶, עבדי שבאו ממקומות טעותיהם ולא מחמרין בהו.

ובימינו לכו"ע אסורים, כיון שידוע שהרבה מהם מהם קודם אכילה או שינה מנשקים או מתפללים לתועבות אלו.

אבל אותם שנקנו מסוחרים תכשיטים אינו צלם כיון שידוע שלא נעבד⁸⁷. ונ"מ שאם אינו מקבל עליו באלוה אינו חייב בד' עבודות ואפי' כדרכה וכ"ש בשאר עבודות⁸⁸.

⁸⁴ לשון הלבוש ע"י בגליון מהרש"א שהביא מדברי הרא"ש סוכה פ' לולב הגזול סוף סי' כ"ו שמבואר מדבריו דאסור של צלם שתי וערב לא אסור אלא כשהוא בעל ד' קצוות אבל אותן צלמים שיש להם ששה קצוות מותרים עיין שם ופשוט לפענ"ד דהיינו בסתמא אבל אם ידוע שיש נכרים שדת אמינם לעבוד לצלם בעל ששה קצוות בודאי גם זה אסור. שוב ראיתי בס' מאורי אור בחלק קן מהור דף נ"ב ע"א שכ' וז"ל ואתעורר דבר חדש לא לבד שתי וערב העשוי בשוה אלא אף באלכסון שראיתי בספריהם של קדש פלוני שיש צורת שו"ע עשוי באלכסון ויש עשוי כפול ודינם אחת כשאינו עשוי להשתמש וגם אפי' עיגול סביביו הכל נהוג אצלם משא"כ בכוכב עכ"ל ועי' בס' שערי רחמים בכתבי הגאון מהר"ח מוואלין אות א' שכ' בשם הגר"א דאף דמדינא קי"ל דבדבר שידוע בבירור שאין נעבדין מותר לכ"ע אפילו במכובדים מ"מ לכתחלה יש לזהר וע"כ הזהיר שהשועלים של המילי"פ יהיה הצבע באלכסון כדי שלא יהא נראה שתי וערב וכן הרעמ"ץ של החלונות יהיה באלכסון דוקא ממעט הנ"ל וכן השטעפ"ן של הבגדים יש לעשות באלכסון הנ"ל עיין שם ומבואר מדבריו דבעושה באלכסון אין שום חשש בכ"מ ולפמ"ש"ל מהרב מאורי אור צ"ע. דרכ"ת ג

⁸⁵ כ"מ מהרמ"א יו"ד סי' קמ"א וז"ל "צורת שתי וערב שמשתחוים להם דינו כצלם וכו' אבל אותן שתולין בצואר לזיכרון לא מקרי צלם". אמנם בשו"ע הנדפס בפנינו הושמטו המילים "שתי וערב". אבל בשו"ע בספר דרכי תשובה מובאות מילים אלו, וכ"מ להדיא מד"מ שם ס"ק ב' במש"כ בשם הר"ן ע"ז יח ב' ד"ה גמ' ואמרינן, וכן הלבוש לפנינו וכן הביא בשו"מ מהד"ק ח"ג סי' ע"א, וכ"מ מדברי תרה"ד קצ"ו המובא בס' ק"נ סעי' ג', וכן הביא בשו"ת יבי"ע ח"ב יו"ד סי' י"א, ועיין שו"ת חלקת יעקב יו"ד סי' נ"ה דכתב דהושמט מחמת הצנזורה, ובשו"ת בנין ציון סי' ס"ג כתב נמי דהוה ע"ז, ועיין ביביע"א שם מה שהאריך בענין זה, וכן עיין שו"ת פנים מאירים ח"א סי' מ"ה, וכן בשו"ת יהודה יעלה למהרי"א יו"ד קע"ז, אמנם עיין בשו"ת אגרות משה יו"ד חלק א' סימן ס"ט משמע שאין בו דין צלם, וז"ל "כיון שאינו הע"ז עצמה שעובדין לזה רק איזה חק עכו"ם להחזיק סימן זה לעבוד הע"ז בזה שלא מצינו בכה"ג שיהיה אסור בהסתכלות ורק מצד הרחקה מן הכיעור יש להחמיר בנעשו לעבודתם כחק שלהם" אמנם אפי' ליישב דבריו, ואכמ"ל. ועיין דברי יציב יו"ד סי' מ"ב דפשיטא ליה דהוה ע"ז אף בימינו, ועיי"ש סי' ל"ח לחלק בין שתי וערב שעל הכלים לצורה בפנ"ע.

⁸⁶ ש"ך ו

⁸⁷ שו"ת חלקת יעקב יו"ד סימן נ"ה:

⁸⁸ כ"כ במנ"ח כ"ו אות א'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

וצורות שתי⁸⁹ וערב שרגילים גוים לצייר בכלים של כסף, מותרות, דאף על גב דצורת שתי וערב נעבדת הוא להם, הרי יודעים אנו בודאי שאינם עובדים את אלו שבכלים, ולא עוד אלא שהן אין עובדין אלא לצורת שתי וערב שטמא אותו הכומר. וזה טעם היתר המטבעות⁹⁰, שהרי זה כדבר ברי שאין נעבדין שהוא מותר לדברי הכל ואפילו על המכובדין. והכל לפי המקום והזמן.

וכן צלב הניתן לאיש נכבד מאת המלכות לאות הוקרה וכבוד, (מדליה), שאין בו כל חשש שהשתחוו לו, שמותר לאיש ישראל לעונדו על חזהו ולהתכבד בו, כיון שאין בו סרך של עבודה זרה, רק לכבוד בעלמא, אלא שטוב שלא לעונדו תמיד, אלא רק בשעה שמבקר אצל אנשי השלטון, ובהופעות רשמיות, וכיוצא בזה⁹¹.

⁸⁹ חת"ס בהגהותיו על שו"ע מחי' הריטב"א כאן דף מב

⁹⁰ ועיי' דרכ"ד בחלונות בית הכנסת שעל ידי בנייתם נעשה צורת שתי וערב משו"ת בר ליואי חיו"ד דף נ"ב ע"ב שחכם אחד רצה לשוברם והוא ז"ל מרחח דבריו בשתי ידיים דאם ניחוש לזה איך נאכל ראש דג שקורין העכ"ט שנמצא בראש הדג ההוא עצם שגידולו כמו שתי וערב שיש נוהגין שלא לאכלו מה"ט והוא מנהג שמות ואין לחוש לזה ישתקע הדבר ולא נאמר ואין מביאין ראיה מן השוטים כי אין כאן שום בית מיחוש כלל. ועיי"ש עוד.

⁹¹ שו"ת יחווה דעת ח"ג סי' סה. הליכות עולם ח"ז עמוד רעז]

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

